

Skanska Norge Konsernpensjonskasse

Org.nr. 971510110

ÅRSREGNSKAP 2017

- Styrets beretning
- Resultatregnskap
- Balanse
- Endring i egenkapital
- Kontantstrømsanalyse
- Noter
- Revisjonsberetning

SKANSKA NORGE KONSERNPENSJONSKASSE

ÅRSBERETNING FOR 2017

1. Pensjonskassen

Skanska Norge Konsernpensjonskasse er en pensjonskasse for Skanska Norge AS og følgende konsernselskaper: Utleiecompagniet AS, , Skanska Eiendomsutvikling AS, Acusto AS, Skanska Industrial Solutions AS, Entreprenørservice AS, Skanska Husfabrikken AS, Skanska Commercial Development Norway AS og Vassbakk & Stol AS.

E. D. Knutsen Maskin AS og Skanska Tekniske Entrepriser AS er fra 1. januar fusjonert med henholdsvis Utleiecompagniet AS og Skanska Norge AS.

Pensjonskassen har fra 2. januar, 2017 kontor i Skanskas lokaler i Lakkegata 53, 0187 Oslo.

Pensjonskassen er en ytelsesordning med avtalt alderspensjon og uførepensjon for alle medlemsbedrifter. Ordningen har også avtaler om ektefellepensjon og barnepensjon for flere av bedriftene. Ordningen er lukket for nye medlemmer fra og med 1. august 2017.

Alderspensjon og ektefelle/samboerpensjon inkluderer fripoliseopptjening. Uføreordningen er vedtatt endret fra 1.1.2017 i henhold til lovendring, og fripoliseopptjeningen opphørte for denne dekningen 31.12.2016, og fripoliser ble utstedt til alle ansatte pr. 01.01.17. En tilsvarende endring ble innført fra 1. august for barnepensjonen med tilsvarende utstedelse av fripoliser. Pensjonskassen har fra januar 2014 også forvaltet egne fripoliser.

Ordningen omfatter også en innskuddsordning for medlemmer som fortsetter å jobbe etter fylte 67 år, og som har full opptjening i ytelsesordningen ved opptjeningsalder 67 år eller senere. Innskuddet er på 2 %, avkastningen er felles med midlene i ytelsesordningen og medlemmene får minimum 0 % i avkastning. Medlemmer uten full opptjening ved 67 år, fortsetter opptjening, men maksimalt til fylte 70 år, som er aldersgrensen i Skanska-konsernet.

2. Styret

Styret har i 2017 bestått av:

Jon Erling Bjørgan	Styreleder
Linda Kayser	Nestleder
Jan Åhlander	Styremedlem
Berit Mørck	Styremedlem
Frank Heine Jensen	Styremedlem
Ottar Haugmoen	Styremedlem

Styremedlemmene Bjørgan, Åhlander, Mørck og Kayser er oppnevnt av Skanska Norge AS, mens Jensen og Haugmoen er valgt av medlemmene.

Styret bekrefter at årets regnskap er avgitt under forutsetning om fortsatt drift, og at grunnlaget for dette er til stede.

3. Styremøter

Det er avholdt fem ordinære styremøter og ett ekstraordinært.

Aktuar har møtt på tre av styremøtene. Revisor har møtt på ett. Pensjonskassens regnskapsfører har møtt på det styremøtet som behandlet helårsregnskapet. Øistein Medlien fra Grieg Investor AS og daglig leder Lars Graham, som sammen med Jon Erling Bjørgan og Anton Rantaeskola (Skanska Trean Pensionsstiftelse) utgjør pensjonskassens finansutvalg, har møtt på alle styremøter med unntak av Rantaeskola..

747

4. Administrasjon og avtaleforhold

Pensjonskassen har også i 2017 hatt avtale om kjøp av følgende administrative tjenester fra Skanska Norge AS:

- Daglig ledelse av pensjonskassen.
- Utbetaling av pensjoner og regnskapsførsel
- Administrativt arbeid vedrørende medlemmer og pensjonister.

Ansvarshavende aktuar har vært Storebrand Pensjonstjenester AS, ved aktuar Espen Nordberg. Aktuar Systemer AS har vært ansvarlig for levering av datasystemet Abakus. Pensjonskassens ansvarshavende revisor er Ernst & Young AS, ved Knut Aker.

5. Forsikringsteknisk oppgjør

Pensjonskassen bruker tariff K2013, og premiereserven er fullt oppreservert for både aktiv-, pensjonist- og fripolisebestanden. Den garanterte renten er nå 2.88% (2,96).

Medlemsbestanden	Pr. 31.12.17	Pr. 31.12.16	Pr. 31.12.15	Endring i 17
Sum antall medlemmer	5904	5862	5 195	42
Aktive medlemmer, 20 - 67 år	2784	3337	3 059	-553
Uførepensjonister, 20 - 67 år	295	315	293	-20
Alderspensjonister, 67 år -	932	880	802	52
Fleksible pensjonister, 62 – 70 år	214	192	180	22
Ektefellepensjonister	270	268	257	2
Samboerpensjonister	6	5	5	1
Barnepensjonister, 0 – 21 år	30	33	40	-3
Sum Pensjonister	1747	1693	1 577	54
Fripoliser fratrådte medlemmer	1373	837	559	536
Fripoliser pga. planendringer	3 337	0	0	3 337

I forbindelse med planendringene, og fratreden av de medlemmer som har valgt å gå over til ny innskudspensjonsordning, har bedriftene skutt inn nok 15.4 mill. ekstra for styrking av administrasjonsreserven for fripolisene.

Pensjonskassens risikoresultat for 2017 er positivt, og skyldes hovedsakelig en nedgang på 19 medlemmer med arbeidsavklaringspenger som er kommet tilbake i jobb.

Utviklingen i risikoresultat (nok mill.)	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014
Død (aktive medlemmer)	2,3	3,7	1,2	0,6
Uførhet (aktive medlemmer)	12,1	3,2	4,0	7,2
Opplevelse (pensjonister)	2,9	-3,5	1,3	2,8
IBNR	-5,4			
Reassuranse	-0,2	- 0.2	-0.2	-0.2
Risikoresultat	11,7	3,2	6,3	10.4

6. Pensjonskassens kapitalforvaltning

Pensjonskassens aktiva er delt i en portefølje tilhørende kundene og en portefølje tilhørende selskapet. Styret har fulgt opp i henhold til den tidligere kapitalforvaltningsforskriften og porteføljene har vært løpende vurdert og tilpasset i henhold til vedtatt kapitalforvaltningsstrategi.

5/12

Medlemsbedriftene har i 2017 fått redusert sine ordinære premieinnbetalinger med til sammen NOK 71 mill., ved å benytte premiefondet. Årets investeringer er redusert tilsvarende.

Styret har i løpet av året gjennomgått investeringsstrategien, og denne ble vedtatt videreført med kun mindre endringer. Lovens krav om kapitaldekning har vært oppfylt med god margin.

De internasjonale aksjemarkeder har i 2017 vært godt. Etter en ekstra sterk oppgang på slutten av året ble økningen i kursreguleringsfondet på hele nok NOK 250 mill. (139 mill). Utviklingen i kronekursen har gitt en realisert valutatgevinst i kollektivporteføljen på NOK 2,2 mill, og et valutatap i selskapsporteføljen på NOK 3,2 mill..

Netto resultat fra investeringer i kollektivporteføljen ble NOK 371,2 mill. (242,5 mill.). Etter fradrag av urealisert verdiendring og garantert avkastning ble renteresultatet NOK 35,3 mill (21,3 mill.). Den bokførte avkastningen ble 4,23 % (3,74 %), og den verdijusterte avkastningen 10,23 % (7,53 %). Verdijustert avkastning for selskapsporteføljen ble 16,9 % (9,8 %).

Styret har i begrenset grad valgt å realisere kursgevinster, men har i stedet prioritert å bygge kursreserver. Det avsettes nok 10 mill. til tilleggsvsetninger for i større grad kunne dekke eventuell negativt renteresultat.

Pensjonskassens midler til markedsverdi, var ved årsskiftet plassert i følgende aktivaklasser:

Investeringer (NOK mill)	2017	Allokering %	2016	Allokering %
Norsk aksjer	691,9	14,7	630,3	15,2
Utenlandske aksjer	1 294,6	27,3	1 100,2	26,5
Private equity	10,1	0,2	16,8	0,4
Eiendom / Infrastruktur	766,1	16,3	658,9	15,9
Norske obligasjoner / PM /Cash	916,6	19,4	898,4	21,7
Utenlandske obligasjoner	1 039,9	22,1	842,6	20,3
SUM TOTALPORTEFØLJE	4 719,3	100,0	4 147,2	100,0

Stresstestutfallet har i hele 2017 vært godt under de nivåer som tilsier at styret skal vurdere tiltak. Finanstilsynets krav om risikobasert tilsyn har vært gjennomført med følgende resultater:

NOK Mill.		31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015
Solvensmarginkapital		494	489	580
	Lovkrav	125	119	110
	Solvensdekning	395,0 %	409,5%	526,3 %
Stresstest II				
	Bufferkapital	1 341	1 107	855
	Samlet tap	578	523	462
	Utnyttelse	43 %	49 %	54 %
Stresstest I				
	Bufferkapital	1 273	1 031	906
	Samlet tap	1 340	1 104	996
	Utnyttelse	105 %	111 %	110 %

740

Kapitalforvaltningen følges opp basert på månedsrapporter sammenstilt av Grieg Investor AS.

7. Risikovurderinger

Pensjonskassen er utsatt for finansiell risiko i form av markedsrisiko, likviditetsrisiko og kredittrisiko. Kapitalforvaltningen styrer mot å oppnå høyest mulig langsiktig avkastning på pensjonskassens midler innenfor de rammer investeringsstrategien gir for risikoeksponering. Styret er opptatt av å redusere risiko ved å diversifisere porteføljen. De enkelte risiki er inngående beskrevet i egen note.

Styret er av den oppfatning at Pensjonskassens risikobærende evne står godt i forhold til investert portefølje.

8. Årsoppgjørdisposisjoner

Disponering av renteresultat og risikoresultat

(NOK)	Renteresultat	Risikoresultat	Totalt
	35 325 988	11 716 273	47 042 261
Til Premiefond	14 229 453	3 508 722	17 738 175
Til POF	6 446 819	5 566 887	12 013 706
Til Fripolisene	3 577 188	2 640 664	6 217 852
Til Tilleggsavsetninger	10 000 000	0	10 000 000
SUM fordeling	34 253 460	11 716 273	45 969 733
Til Risikoutjevningfond	178 231	0	178 231
Til Egenkapital	894 297	0	894 297
Totalt	35 325 988	11 716 273	47 042 261

9. Disponering av resultat etter skatt

(NOK 1000)	2017	2016
Teknisk resultat før disponering	56 061	40 328
Tilleggsavsetninger	-10 000	0
Disponering til kontraktene	-35 969	- 24 087
Teknisk resultat etter disponering	10 092	16 241
Resultat ikke teknisk regnskap	57 855	50 893
Skatt	8 455	- 34 489
Totalresultat	76 402	32 645
Som disponeres slik:		
Fra/Til egenkapitalen	- 241	-21 889
Til risikoutjevningfond	- 178	-204
Til fond for urealiserte gevinster	45 983	19 448
Avsatt til utbytte	- 30 000	- 30 000

740

10. Andre forhold

Konsesjon

Pensjonskassen har konsesjon, gitt i brev fra Finanstilsynet av 15.4.2008.

Gjeldende vedtekter er fra november 2017, som ble oppdatert med at 2 av medlemsbedriftene hadde fått nytt navn.

Ansatte

Pensjonskassen har ingen fast ansatte, og kjøper økonomisk/administrative tjenester i hovedsak fra Skanska Norge AS.

Likestilling

Pensjonskassens styre består av 6 medlemmer hvorav to er kvinner. Pensjonskassen er bevisst på de samfunnsmessige forventninger om tiltak for å fremme likestilling i styret.

Miljø

Det ytre miljø påvirkes ikke av driften og pensjonskassen har ingen forsknings- eller utviklingsaktiviteter.

Diskriminering

Styret er bevisst på at ingen skal diskrimineres på grunn av kjønn, hudfarge, religion, legning eller alder.

Oslo 21. mars, 2018

Jon Erling Bjørgan
Styreleder

Linda Kayser
Nestleder

Frank Heine Jensen
Styremedlem

Berit Mørck
Styremedlem

Ottar Haugmoen
Styremedlem

Jan Åhländer
Styremedlem

Lars Graham
Daglig leder

Skanska Norge konsernpensjonskasse

TEKNISK REGNSKAP		2017	2016
1.0 Premieinntekter	Note		
1.1 Forfalte premier, brutto	1	265,930,181	272,902,787
1.2 Avgitte gjenforsikringspremier	2	-206,662	-206,212
1.3 Overført reserve fra andre	1	-	74,708,876
Sum premieinntekter		265,723,519	347,405,451
2.0 Nettoinntekter fra investeringer koll.port.			
2.1 Inntekter OPS-selskap	3	3,287,573	11,637,774
2.2 Renter og utbytte på finansielle eiendeler	4	52,029,859	42,740,596
2.2.1 Netto driftsinntekter fra eiendomsfond	26	10,982,586	10,509,310
2.4 Verdiendringer på investeringer	5	250,507,982	139,249,187
2.4.1 Verdiendringer på eiendomsfond	26	7,551,109	5,797,728
2.4.2 Verdiendring K/S selskap	25	4,640,069	3,418,443
2.5 Realisert gevinst og tap på investeringer	4	42,245,731	29,153,987
Sum netto resultat fra investeringer i kollektivporteføljen		371,244,910	242,507,025
5.0 Pensjoner			
5.1 Pensjoner	6	-84,934,031	-86,638,650
5.3 Overføring av premiereserve og tilleggsavsetn til andre forsikringssselskaper/kasser	6	-6,277,142	-174,860
Sum pensjoner		-91,211,173	-86,813,510
6.0 Resultatførte endr. i forsikr.forpliktelsler - kontraktsfastsatte			
6.1 Til/fra premiereserve, brutto	7,9	-218,527,117	-304,653,829
6.2 Endring i tilleggsavsetninger	8,9	-9,786,069	-3,961,667
6.3 Endring i kursreguleringsfond	5	-250,507,982	-139,249,187
6.4 Endring i premiefond, innskuddsfond og pensj. overskuddsfond	9	-248,244	-1,051,130
6.6 Tilleggsreserve overført fra andre	9	-	3,961,667
Sum resultatførte endr. i forsikr.forpl. - kontraktsfastsatte		-479,069,412	-444,954,146
8.0 Midler tilordnet forsikr.kontraktene - kontraktsfastsatte forpl.			
8.1 Overskudd på avkastningsresultatet	10	-24,253,460	-20,842,627
8.2 Risikoresultatet tilordnet forsikringskontraktene	10	-11,716,274	-3,244,530
8.3 Annen tilordning av overskudd	10	-	-
Sum midler tilordnet forsikr.kontraktene		-35,969,734	-24,087,157
9.0 Forsikringsrelaterte driftskostnader			
9.1 Forvaltningskostnader		-12,653,492	-11,002,725
9.2 Forsikringsrelaterte adm.kostnader	11	-7,869,353	-6,709,395
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader		-20,522,844	-17,712,120
10.0 Andre forsikringsrelaterte kostnader		-103,645	-104,783
11.0 RESULTAT AV TEKNISK REGNSKAP		10,091,620	16,240,760

Skanska Norge Konsernpensjonskasse

RESULTAT

IKKE TEKNISK REGNSKAP

		2017	2016
	Note		
12.0 Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen			
12.1 Inntekter OPS-selskap	12	14,464,367	39,579,225
12.2 Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	12	1,858,694	3,913,821
12.4 Nedskrivning på investeringer		-	-
12.4 Verdiendringer på investeringer	14	45,983,093	-19,448,469
12.5 Realisert gevinst og tap på investeringer	13	-3,201,023	28,876,486
Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		59,105,130	52,921,063
13.0 Andre inntekter			
14.0 Forvaltningskostnader og andre kostnader vedr. selskapsport			
14.1 Forvaltningskostnader		-1,464,276	-2,027,667
14.2 Andre kostnader		214,877	-732
15.0 Resultat av ikke-teknisk regnskap		57,855,731	50,892,664
16.0 Resultat før skattekostnad		67,947,351	67,133,424
17.0 Skattekostnader	15	8,455,246	-34,488,754
18.0 Resultat før andre resultatelementer		76,402,597	32,644,670
19.0 Andre resultatkomponenter			
19.1 Verdireguleringer - eiendom, anlegg og utstyr			
19.2 Verdireguleringer - immatr.eiendeler			
19.3 Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte p.ordninger			
19.4 Valutakursdifferanser fra utenlansk virksomhet			
19.5 Gevinster og tap på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg			
19.6 Effektiv andel av gevinster og tap på sikringsinstrumenter			
19.7 Andel av andre res.komponenter ved anvendelse av EK metoden			
19.8 Inntekter/kostn. vedr. anleggsmidler klassifisert som holdt for salg			
19.10 Skatt på andre res.komponenter			
20.0 TOTALRESULTAT		76,402,597	32,644,670
Disponering av overskudd			
Til/fra risikoutjevningssfond		178,231	204,335
Til/fra annen egenkapital		241,273	21,888,804
Fond for urealiserte gevinster		45,983,093	-19,448,469
Avsatt til utbytte		30,000,000	30,000,000

Skanska Norge konsernpensjonskasse

BALANSE Selskapsporteføljen		31.12.2017	31.12.2016
EIENDELER	Note		
1.0 Immatrielle eiendeler			
2.2 Investeringer			
2.2.1 Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede og felleskontrollerte foretak	16	184,446,854	176,014,803
2.2.2 Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	17	124,040,490	128,639,094
2.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
2.4.1 Aksjer og andeler	18	272,455,940	233,441,244
2.4.1 Andeler i K/S selskap	19	10,126,722	14,354,172
2.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	18	36,392,209	35,833,102
2.4.5 Andre finansielle eiendeler	20	8,162,690	3,528,716
Sum finansielle eiendeler		327,137,560	287,157,234
Sum investeringer		635,624,904	591,811,132
3.2 Fordringer	21	11,647,523	18,946,164
4.2 Andre eiendeler			
5.0 Forskuddsbetalte kostnader og opptjente, ikke mottatte inntekter		-	-
SUM EIENDELER i Selskapsporteføljen		647,272,431	610,757,296

BALANSE Kundeporteføljen			
EIENDELER	Note		
6.0 Investeringer			
6.2.1 Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede og felleskontrollerte foretak	16	122,688,525	48,289,824
6.2.2 Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	17	30,386,700	31,654,081
6.3 Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
6.3.1 Investeringer som holdes til forfall		-	-
6.3.2 Utlån og fordringer	22	350,178,272	237,808,221
Sum finansielle eiendeler til amortisert kost		350,178,272	237,808,221
6.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
6.4.1 Aksjer og andeler	23	1,714,538,807	1,498,032,920
6.4.1 Andeler i K/S selskap	25	70,151,708	63,538,079
6.4.1.1 Andeler i eiendomsfond IS/AS	26	234,417,204	215,986,457
6.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastn.	24	1,530,677,856	1,434,508,583
6.4.5 Andre finansielle eiendeler	27	19,034,266	25,539,266
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		3,568,819,840	3,237,605,305
SUM EIENDELER Kollektivporteføljen		4,072,073,337	3,555,357,431
SUM EIENDELER		4,719,345,768	4,166,114,728

Skanska Norge konsernpensjonskasse

EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE

	Note	31.12.2017	31.12.2016
10.0 Innskutt egenkapital		59,035,225	59,035,225
11.0 Opptjent egenkapital			
11.1.2 Fond for urealiserte gevinster	16,17,18	135,893,982	89,910,888
11.1.3 Risikoutjevningfond		5,693,797	5,515,566
11.2 Annen opptjent egenkapital		396,784,370	396,542,997
Årets resultat overf. Annen opptjent EK			
Sum opptjent egenkapital		538,372,149	491,969,451
12.0 Ansvalig lånekapital			
12.1 Evigvarende ansvarlig lånekapital	30	5,634,000	5,634,000
12.2 Ansvarlig lånekapital		-	-
Sum ansvarlig lånekapital		5,634,000	5,634,000
13.0 Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser			
13.1 Premiereserve	7,9	3,009,920,854	2,785,175,985
13.2 Tilleggsavsetninger	8,9	71,661,506	61,875,437
13.3 Kursreguleringsfond	16,17,23,24	816,720,280	566,212,298
13.5 Premiefond/Innskuddsfond	9	68,805,572	122,440,278
13.6 Pensjonistenes overskuddsfond	9	12,013,706	5,573,934
Sum forsikringsforpliktelser - kontraktfaste		3,979,121,920	3,541,277,932
15.0 Avsetninger for forpliktelser			
15.1 Pensjonsforpliktelser		-	-
15.2.1 Forpliktelser ved skatt	15	502,000	290,571
15.2.2 Forpliktelser ved utsatt skatt	15	25,069,134	34,159,251
15.3 Andre avsetninger for forpliktelser		-	-
Sum avsetning for forpliktelser		25,571,134	34,449,822
16.0 Forpliktelser			
16.2 Andre forpliktelser		-	-
Sum forpliktelser		-	-
17.0 Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter			
17.1 Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptj. inntekter		156,173	207,520
17.2 Skyldig skattetrekk		2,599,957	2,189,818
17.3 Annen gjeld		108,855,210	31,350,960
Sum påløpne kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter		111,611,340	33,748,298
SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE		4,719,345,768	4,166,114,728
18.0 Forpliktelser utenfor balansen		-	-

Oslo, 21.3.2018

Jon Erling Bjergan
styreleder

Linda Vibeke Keyser
nestleder

Lars William Graham
daglig leder

Ottar Haugmoen
styremedlem

Frank Heine Jensen
styremedlem

Berit Mørck
styremedlem

Jan Einar Åhlender
styremedlem

Endringer i egenkapitalen

	Innskutt kjerne- kapital	Fond for urealiserte gevinster	Risikoutjevnin gsfond	Annen opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2016	59,035,225	109,359,356	5,311,231	374,654,192	548,360,004
Totalresultat		-19,448,469	204,335	51,888,804	32,644,671
Transaksjoner med sponsorselskaper:					-
Kapitalinnskudd	-				-
Avsatt utbytte				(30,000,000)	(30,000,000)
Sum transaksjoner med sponsorselskaper	-			-	-
Egenkapital 31.12.2016	59,035,225	89,910,888	5,515,566	396,542,996	551,004,675
Totalresultat		45,983,094	178,231	30,241,373	76,402,698
Transaksjoner med sponsorselskaper:					
Kapitalinnskudd	-				-
Avsatt utbytte				(30,000,000)	(30,000,000)
Sum transaksjoner med sponsorselskaper	-			-	-
Egenkapital 31.12.2017	59,035,225	135,893,982	5,693,797	396,784,369	597,407,373

SHU

Kontantstrømoppstilling per 31.12.2017

Beløp i 1000

Likvider tilført/brukt på virksomheten	2017	2016
Resultat før skattekostnad	67,947	67,133
Årets betalte skatt	-423	-354
Premier overført fra premiefond	-95,693	-94,288
Netto realiserte gevinst/tap	-39,045	-58,030
Endring kursreguleringsfond	250,508	139,249
Verdiendringer	-326,033	-55,411
Endring forsikringstekniske avsetninger	353,602	255,083
Endring i tidsavregninger og andre kortsiktige poster	57,839	-33,435
Netto likviditetsendring fra virksomheten	268,702	219,947
 Likvider tilført/brukt på investeringer		
Netto investering i finansielle eiendeler	-237,894	-259,022
Netto likviditetsendring fra investeringer	-237,894	-259,022
 Likvider tilført/brukt på finansiering		
Endring innskutt egenkapital		
Ansvarlig lån	-	-
Utbetalt utbytte	-30,000	-30,000
Netto likvider tilført/brukt på finansiering	-30,000	-30,000
 Likviditetsbeholdning		
Netto likviditetsendring fra virksomheten	268,702	219,947
Netto likviditetsendring fra investeringer	-237,894	-259,022
Netto likvider fra finansiering	-30,000	-30,000
Netto endring i likvider gjennom året	808	-69,075
 Likviditetsbeholdning 01.01.	22,162	91,237
Likviditetsbeholdning 31.12	22,970	22,162

FWD

REGNSKAPSPRINSIPPER

Regnskapet er satt opp i henhold til forskrift av 20. desember, 2011 om årsregnskap for pensjonsforetak.

Finansielle eiendeler klassifiseres i en av de følgende kategorier:

- til virkelig verdi over resultatet
- tilgjengelig for salg
- investeringer som holdes til forfall
- utlån og fordringer
- derivater

Finansielle instrumenter i kategori *Øremerket til virkelig verdi over resultat*

IAS 39.9b åpner for regnskapsføring av en finansiell eiendel til virkelig verdi over resultatet dersom den finansielle eiendel, når den førstegang innregnes, øremerkes av foretaket til virkelig verdi over resultatet.

I forbindelse med implementering av endringene i årsregnskaps-forskriften har pensjonskassen vurdert anvendbarheten av virkelig verdi opsjonen. Pensjonskassen ønsker å vurdere alle finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet i samsvar med virkelig verdi opsjonen dersom det ikke ved innregning er besluttet noe annet. IAS 39.9b angir vilkårene for anvendelse av virkelig verdi opsjonen. Det sentrale grunnlag for anvendelse av virkelig verdi opsjonen er at en gruppe finansielle eiendeler, finansielle forpliktelser eller begge deler forvaltes på grunnlag av virkelig verdi og at inntjeningen vurderes etter samme prinsipp. Dette må også være i samsvar med en dokumentert kapitalforvaltningsstrategi og at informasjon internt og mellom nøkkelpersoner gis på dette grunnlag.

Pensjonskassen har utarbeidet en kapitalforvaltningsstrategi i samsvar med kravene i kapitalforvaltningsforskriften. Porteføljen av verdipapirer forvaltes i samsvar med denne strategien og rapportering til styret og daglig leder skjer til virkelig verdi. I regnskapsføringen av finansielle eiendeler er det dermed lagt til grunn at vilkårene for anvendelse av virkelig verdi opsjonen er tilstede.

Investeringen i aksjer er investering i tilknyttet selskap, som vurderes til virkelig verdi iht. IFRS 39. For definering av kategori som skal anvendes, finner vi det mest nærliggende å benytte *øremerket til virkelig verdi*. Plasseringene i infrastruktur forventes å gi en risikojustert avkastning over 20 -30 år.

Investeringer som holdes til forfall

Finansielle eiendeler med faste eller definerbare kontantstrømmer og bestemt innløsningsdato, hvor pensjonskassen har intensjon om og evne til å holde investeringen til forfall, er klassifisert som investeringer *holdt til forfall*. Eiendeler i kategori *Hold til forfall* måles til amortisert kost etter effektiv rente-metode.

Nedskrivning gjennomføres dersom det foreligger objektive indikasjoner på verdifall.

Utlån og fordringer

Finansielle eiendeler med faste eller definerbare kontantstrømmer som ikke er notert i et aktivt marked, er klassifisert som utlån og fordringer. Finansielle eiendeler klassifisert som lån og fordringer skal etter førstegangsinregning måles til amortisert kost ved hjelp av en effektiv rente-metode.

Nedskrivning gjennomføres dersom det foreligger objektive indikasjoner på verdifall.

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler klassifiseres som *tilgjengelig for salg* dersom de ikke er klassifisert som a) utlån og fordringer, b) investeringer som holdes til forfall, eller c) finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet.

Utgangspunktet etter IAS 39.55b) er at finansielle eiendeler tilgjengelig for salg verdimåles til virkelig verdi, og gevinst eller tap innregnes direkte i egenkapitalen bortsett fra tap ved verdifall, jf. IAS 39.67-70. Etter årsregnskaps-forskriften skal verdiendringene resultatføres under andre resultatkomponenter.

Nedskrivning gjennomføres dersom det foreligger objektive indikasjoner på verdifall.

Aksjer i datterselskap og utelatelse av datterselskap fra konsolidering

Aksjer i datterselskap er innarbeidet etter egenkapitalmetoden. Pensjonskassen overtok datterselskapet Prost Stabellsvei 16-20 AS i desember 2017 og utgjør sammen med datterselskapet et konsern. Pensjonskassen har valgt å ikke utarbeide konsernregnskap da dette ikke gir annen informasjon og ikke har betydning for bedømmelse av stilling og resultat, i samsvar med regnskapslovens § 3-8, 2. ledd. Det er ingen resultatposter knyttet til datterselskapet for 2017.

Finansielle derivater og valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta bokføres til valutakursen på transaksjonstidspunktet.

Kontanter og finansielle omløpsmidler omregnes til norske kroner med balansedagens valutakurs.

For å redusere valutarisikoen benytter pensjonskassen rullerende valutaterminkontrakter basert på estimater av den til enhver tid underliggende valutaeksponering i finansielle omløpsmidler. Mandatet for sikringsforretningene gir 80% +/- 10% sikring innenfor hovedvalutaene USD, EUR, JPY og GBP.

Terminkontrakter (derivater) inngår i kategori *hold for omsetning* og måles til virkelig verdi over resultat.

Virkelig verdi

Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan omsettes for eller en forpliktelse kan gjøres opp til i en transaksjon gjennomført på armlengdes avstand mellom velinformerte, villige parter. Alle finansielle instrumenter måles til virkelig verdi ved førstegangsinnregning. Normalt vil virkelig verdi av et finansielt instrument ved førstegangsinnregning være 16-20 AS transaksjonsprisen. Det beste beviset på virkelig verdi i et aktivt marked er kvoterte priser. I etterfølgende perioder vil den virkelige verdien av finansielle instrumenter måles til virkelig verdi basert på noterte priser i aktive markeder som er basert på kjøpspriser for eiendeler og salgspriser for utstedte forpliktelser.

Når priser i et aktivt marked ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi ved benyttelse av verdsettelsesmetoder med referanse til observerbare markedsdata. Disse inkluderer sammenligning med lignende instrumenter hvor observerbare markedspriser eksisterer, nylig utførte markedstransaksjoner på armlengdes avstand mellom velinformerte og villige parter, diskonterte kontantstrømanalyser, opsjonspringsmodeller og andre verdsettelsesteknikker som normalt brukes av markedsdeltakere.

Amortisert kost

Etter førstegangs innregning måles investeringer som holdes til forfall, lån og fordringer, samt finansielle forpliktelser som ikke måles til virkelig verdi, til amortisert kost basert på effektiv rente-metoden. Ved beregning av effektiv rente estimeres kontantstrømmer, og alle kontraktsmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning. Alle honorarer og punkter betalt eller mottatt mellom partene i kontrakten, transaksjonsutgifter og alle andre betalinger eller rabatter som kan henføres til transaksjonen, inngår som en integrert del ved fastsettelsen av den effektive renten.

Forsikringstekniske avsetninger

De forsikringstekniske avsetningene består av premiereserve, tilleggsavsetninger, risikoutjevningsfond, premiefond og pensjonistenes overskuddsfond.

Premiereserve

Premiereserve er kontantverdien (diskontert med grunnlagsrente) av de totale pensjonsforpliktelser med fradrag av kontantverdien av fremtidige premier.

Tilleggsavsetninger

For å sikre soliditeten er det anledning til å foreta tilleggsavsetninger. Tilleggsavsetninger kan benyttes til å dekke renteunderskudd i forhold til garantert avkastning, men kan ikke dekke negativ avkastning.

Premiefond

Premiefondet inneholder forskuddsbetalte premier i henhold til skatteloven. I tillegg inneholder fondet overskuddsmidler som er tilført ordningen.

Pensjonistenes overskuddsfond

Fondet består av årets overskudd tilordnet premiereserve knyttet til pensjoner under utbetaling. Det skal benyttes som engangspremie til å øke ytelsene til pensjonistene.

Risikoutjevningsfond

Dersom risikoresultatet er positivt, kan inntil 50 % av dette avsettes til risikoutjevningsfondet. Dette fondet kan i senere år kan benyttes til dekning av negativt risikoresultat. Risikoutjevningsfondet klassifiseres under selskapsporteføljen.

Kollektiv og selskapsportefølje

Pensjonskassen har fordelt sin balanse fra og med 01.01.2008 i en kunde-portefølje og en selskaps-portefølje, etter forholdsmessig fordeling av egenkapital og forsikringstekniske avsetninger. Porteføljene er fysisk fordelt.

Inntekter og kostnader

Brutto inntektsføres premier med de beløp som forfaller i året. Periodisering av opptjent premie ivaretas ved avsetning til premiereserve i forsikringsfondet. Inntekter og kostnader knyttet til finansielle eiendeler inneholder både realiserte poster og urealiserte verdiendringer. Netto inntekter fra investeringer fordeles mellom teknisk og ikke-teknisk resultat avhengig av tilhørighet til hhv kollektivporteføljen og selskapsporteføljen. Endringer i urealiserte verdier knyttet til omløpsmidler i kollektivporteføljen avsettes til kursreguleringsfond.

Skatt

Skattekostnadene i resultatregnskapet består av alminnelig inntektsskatt og formueskatt.

Skattekostnad knyttet til alminnelig inntektsskatt består av betalbar skatt og årets endring i balanseført utsatt skatt/skattefordel. Betalbar skatt beregnes som 28 % av årets skattemessige resultat. Utsatt skatt/skattefordel beregnes på grunnlag av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessig verdi og skattemessig verdi, samt skattevirkninger av underskudd til fremføring og fremførbar godtgjørelse. Utsatt skattefordel balanseføres dersom fremtidig skattepliktig inntekt sannsynliggjør en utnyttelse. Verdiene av utsatt skattefordel er ikke regnskapsført.

Pensjonskasser er ikke omfattet av unntak for formuesskatt i henhold til sktl § 2-36. Formueskatt beregnes skattemessig netto formue fastsatt i henhold til skatteloven kapittel 4. Skattesats for formueskatt er 0,3 %.

Skanska Norge Konsernpensjonskasse

Noter til regnskap per 31.12.2017

TEKNISK REGNSKAP

Note	2017	2016
1. Premieinntekter		
Premieinntekter ytelsesordning	265,748,963	272,742,690
Premieinntekter innskuddsordning	181,218	160,097
Sum premieinntekter	265,930,181	272,902,787
Overført premiereserve for Vassbakk & Stol	-	74,708,876
2. Reassuranse		
Pensjonskassen har inngått avtale om katastrofereassuranse. Reassurandør er ArchRe, med Financial Strenght Rating "A+". Pensjonskassens egenandel er 5 mill kr og reassurandørens ansvar er begrenset til 150 mill kr pr. skadetilfelle.		
3. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	2017	2016
Amortisering renter utlån OPS-selskapet Orkdalsveien AS	869,586	930,482
Utbytte Orkdalsveien AS	-1,941	1,877,208
Verdiendring Orkdalsveien AS	-343,397	1,725,628
Amortisering renter lån Ops-selskapet Tieyhtiö Ykköstie OY	1,295,685	1,371,681
Utbytte Tieyhtiö Ykköstie OY	-119,444	2,216,779
Verdiendring Tieyhtiö Ykköstie OY	33,970	1,033,646
Amortisering renter utlån OPS-selskapet TAM (Nordic) Ltd.	1,476,148	1,469,000
Utbytte TAM (Nordic) Ltd.	-	432,770
Verdiendring TAM (Nordic) Ltd.	76,966	580,580
Sum inntekter OPS-selskap	3,287,573	11,637,774
4. Renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	2017	2016
Renter bankkonti	114,541	185,097
Renter obligasjonsfond	21,643,370	13,783,523
Renter obligasjonersportefølje	4,618,481	5,193,124
Renter obligasjoner Hold til forfall/Utlån og fordringer ved NIM	7,130,219	9,258,324
Renter obligasjoner Hold til forfall/Utlån og fordringer Pareto	3,299,604	-
Utbytte aksjer/aksjefond	-	480,731
Inntekter K/S selskap	3,099,459	2,575,794
Andre inntekter	12,124,186	11,264,003
Sum renteinntekter og utbytte	52,029,859	42,740,596
Realisert gevinster på finansielle eiendeler		
Realiserte gevinster aksjefond	30,999,540	-
Realiserte gevinster obligasjoner og obligasjonsfond	9,050,605	15,527,685
Realisert gevinst valutasikring	2,195,587	13,626,301
Sum realisert gevinster på finansielle eiendeler	42,245,731	29,153,987
5. Verdiendring på investeringer	2017	2016
Endring urealisert gev./tap	250,507,982	139,249,187
Endring kursreguleringsfond	250,507,982	139,249,187

6. Utbetalte pensjoner	2017	2016
Alderspensjon	-58,801,420	-51,602,969
Ektefellepensjon	-8,221,680	-8,029,569
Ektefellepensjon fripolise	-2,304	-
Barnepensjon	-955,554	-1,036,152
Uførepensjon	-12,285,460	-11,620,996
Pensjon i døds måned	-77,607	-47,914
Innskuddspensjon	-162,230	-222,745
Pensjon fripolise	-40,161	-25,003
Arbeidsavklaringspenger	-4,349,530	-3,410,262
Arbeidsavklaringspenger fripolise	-6,336	-
Renter	-31,749	-17,732
Pensjoner utbetalt fra andre	-	-286,316
Sum utbetalte pensjoner	-84,934,031	-76,299,658
Godskr. uførepensj. til premief. pga arb.avklaringspenger	-	-1,575,893
Premiefritak uføre	-	-8,763,099
Sum pensjoner	-84,934,031	-86,638,650
Utløsningsbeløp	337,246	175,161
Tilleggsreserve overført ved fratreddelse	-	-
Godskr. premiereserve til premiefond v/ fratreddelse	-578,898	-350,021
Overført til andre forsikringsselskaper/kasser	-6,035,490	0
SUM	-6,277,142	-174,860
Sum pensjonskostnader	-90,969,521	-86,638,650

Beskrivelse av pensjonsordningen

Pensjonskassen omfatter følgende foretak:

Skanska Norge AS, Utleiecompagniet AS, Acusto AS, Skanska Eiendomsutvikling AS, Skanska Industrial Solutions AS, Skanska Husfabrikken AS, Entreprenørservice AS og Skanska CDN AS, og Vassbakk & Stol AS

Ordningen ble lukket 1. august, 2017 og bedriftene innførte innskuddspensjon fra samme dato for alle nyansatte.

Ansatte før overgangen kunne velge, og nedgangen i antall aktive skyldes i hovedsak ansatte som valgte overgang til innskudd.

I løpet av 2017 opphørte fripoliseopptjening av uførepensjon og barnepensjon. Alle aktive fikk utstedt fripolise for oppsparte rettigheter.

Totalt antall medlemmer og fratrådte med fripoliser pr 31.12.2017:

Total	Fratrådte med fripoliser	Aktive	Fleksible pensj.	Uføre-pensjonister	Alders-pensjonister	Ektefelle- og samboer-pensjonister	Barne-pensjonister
5,904	1,373	2,784	214	295	932	276	30

Type pensjonsordning

Pensjonsordningen er ytelsesbasert etter Lov om Foretakspensjon, LOF. Ordningen ble opprettet 1. januar 1995.

Fra 01.01.2011 er pensjonsalderen i Skanskakonsernet hevet til 70 år. Obligatorisk tjenstepensjon, OTP, ble innført som ordning for aktive medlemmer som har full opptjening i ytelsesordning, og som fortsatt har stilling i et av medlemsforetakene. Fra 01.01.2014 utsteder pensjonskassen fripoliser til fratrådte medlemmer på egen balanse.

Arbeidstakernes tilskudd til pensjonsordning

Arbeidstakerne innbetaler hvert år et medlemsinnskudd som utgjør 0,5 prosent av pensjonsgrunnlaget, dog høyst 50 prosent av den årlige premie fratrukket omkostningstillegg som skal betales av arbeidsgiver.

Beskrivelse av pensjonsytelsene

Aktive medlemmer under opptjening er, med noen få unntak, omfattet av samme pensjonsplan.

Opptjeningsalderen er 67 år. Det kreves minst 30 års tjenestetid, regnet fra ansettelsen, for rett til uavkortete pensjoner.

Hovedplan

- a. Uavkortet årlig alderspensjon utgjør differansen mellom leddene 1 og 2 der:
 1. 60 prosent av pensjonsgrunnlaget etter "gammel Folketrygd"
 2. antatt folketrygd regnet med 3/4 G i grunnpensjon
- b. Uavkortet årlig ektefelle-/samboerpensjon utgjør 55 prosent av den alderspensjon medlemmet hadde rett til eller ville ha rett til ved fortsatt tjeneste til opptjeningsalder med uendret pensjonsgrunnlag.
- c. Uavkortet barnpensjon for yngste barn utgjør 50 prosent av alderspensjonen. For hvert av de øvrige barn utgjør uavkortet barnpensjon halvparten av pensjonen for yngste barn.
- d. Fra 1.januar, 2017 er ny opptjeningsmodell for uførepensjon innført.
Pensjonskassen utbetaler for lønn opp til 12GG: 0,25 G (maks.6 % av lønn) pluss 1 % av lønn
For lønn mellom 6G og 12 G utbetales i tillegg 56 % av lønn. For barn under 18 år utbetales 2 % pr. barn, inntil 6 barn og maksimert til 12 % av 6 G.

Hovedplan OTP

De årlige innskudd i OTP-ordning utgjør 2% av medlemmets lønn mellom 1G og 12G. Midlene garanteres samme avkastning som kollektivporteføjen, men med en årlig minsteavkastning på 0%.

Sensitivitet med hensyn til uføre- og dødelighetsgrunnlaget

Beløp i mill.	Endringer på intensiteter	Effekt på premiereserven
Dødelighet (langt liv)	Reduksjon 10% alle år	62,6 mill.
Uførhet	Økning 25% første år, 15% øvrige år	16,2 mill.

Tabellen viser behov for oppreservering av premiereserven dersom dødsintensitetene for langt liv hadde blitt redusert til 90 prosent av dagens nivå, og dersom uføreintensitetene hadde blitt økt med 25 prosent for første året og deretter 15 prosent for etterfølgende år.

7. Til/fra premiereserve brutto

Premiereserven er pensjonskassens avsetning for å møte de beregnede og forventede forpliktelsene pensjonskassen har i henhold til de inngåtte forsikringsavtaler.

Premiereserven er avsatt på dødelighetsgrunnlaget K2013 og Storebrands tariff KU for uførhet.

Gjennomsnittlig grunnlagsrente (garantert avkastning) er 2,88 prosent per 31.12.2017.

	2017	2016	2015	2014	2013
Premiereserve aktive	1,258,224,111	1,323,097,022	1,236,821,467	1,150,080,881	1,016,225,859
Premiereserve pensjonister	1,185,839,132	1,262,040,996	1,104,917,107	1,020,828,615	885,317,288
Alderspensjon	650,825,934	605,343,363	522,405,152	471,633,746	388,534,539
Fleksible pensjonister	218,842,765	190,420,415	162,798,244	148,038,437	121,645,952
Ektefellepensjon	106,499,902	106,017,464	101,047,294	97,485,637	84,937,998
Samboerpensjon	4,366,770	3,828,082	3,762,825	3,583,506	3,290,928
Barnpensjon	2,760,774	3,480,312	4,114,055	4,838,129	5,272,271
Uførepensjon	202,542,988	352,951,360	310,789,537	295,249,160	281,635,599
Sum	2,444,063,243	2,585,138,018	2,341,738,574	2,170,909,496	1,901,543,147
Overf. fra avkastningsresult.	3,577,188	1,164,749			120,101,428
Overf. Fra risikoresultat	2,640,664	72,983			
Premiereserve	2,450,281,095	2,586,375,750	2,341,738,574	2,170,909,496	2,021,644,575
Fripolis	553,902,815	198,651,390	137,275,913	58,625,197	
Pensjonskap. Innskudd	303,898	148,845	269,937	272,516	188,228
IBNS	5,433,046	-	-	-	-
Sum reserve	3,009,920,854	2,785,175,985	2,479,284,424	2,229,807,209	2,021,832,803

8. Endring i tilleggsavsetning

Tilleggsavsetning er en betinget avsetning som fordeles til de enkelte forsikringskontrakter. Pensjonskassen kan senere trekke på denne dersom faktisk avkastning er lavere enn den garanterte minsteavkastning. Avsetningen klassifiseres som frie fond.

9. Endring i forsikringsforpliktelsene

	Premieres./Fripoliser			Premiefond/	Pensjonistenes	Totalt
	Kap. innsk.ordn.	Tilleggsavs.	Kursreg.fond	Innsk.fond	oversk.fond	
1. Inngående balanse	2,785,175,985	61,875,437	566,212,298	122,440,278	5,573,934	3,541,277,932
2. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser						
2.1 Netto resultatf. avsetn.	218,527,017	9,786,069	250,507,982	248,244		479,069,312
2.2 Overskudd på avkastn.res.	3,577,188			14,229,453	6,446,819	24,253,460
2.3 Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	2,640,664			3,508,722	5,566,887	11,716,273
2.4 Annen tilordning av oversk.						
2.5 Just. av forsikr.forpl. fra andre resultatkomp.						
2.6 Resultat. premieinntekter						
2.7 Resultatf. premieres.						
Godsk. uførepensj. pga AAP						
Sum res.førte endringer	224,744,869	9,786,069	250,507,982	17,986,419	12,013,706	515,039,045
3. Ikke resultatf. endr. i forplikt.						
3.1 Overf. mellom fond				-265,748,963	-5,573,933	-271,322,896
3.2 Overf. til/fra selskap				194,127,838		194,127,838
Sum ikke res.førte endr.	0	0		-71,621,125	-5,573,933	-77,195,058
4. Utgående balanse	3,009,920,854	71,661,506	816,720,280	68,805,572	12,013,707	3,979,121,919

Endring i premiefond

Premiefondet representerer premier utover det som er nødvendig for å dekke pensjonskassens forpliktelser.

Fondet kan ikke disponeres til annet enn forsikringsutbetalinger eller senere premiebetalinger.

Nedenfor følger en spesifikasjon av utviklingen i pensjonspremierfondet de siste 5 år:

Premiefondets og innskuddsfondets

anvendelse	2017	2016	2015	2014	2013
Inngående balanse 01.01.	122,440,278	183,554,443	179,958,220	129,862,044	157,729,867
Garantert rente på premiefond	192,505	1,030,352	1,309,388	60,945	381,206
Frigjort premieres. for fratrådte	578,898	350,021		-159,339	873,854
Innbetalt/overf. til premiefond	193,604,679	191,556,866	280,619,374	198,427,761	186,577,287
Til uførepensj. pga attf.penger	-	1,575,893	1,581,644	1,465,042	1,670,138
Tilført fra årets resultat	17,738,175	17,275,490	4,079,605	97,632,105	42,569,273
Annen tilordning av overskudd	-			10,078,851	-
Uttak fra fond	-265,748,963	-272,902,787	-283,993,788	-257,409,189	-259,939,581
Utgående balanse 31.12.	68,805,572	122,440,278	183,554,443	179,958,220	129,862,044

Premiefondet størrelse i forhold til årlig premie

Premiefond	68,805,572
Årets premie	265,748,963
Premiefondets størrelse ift årl	

10. Avkastningsresultat tilordnet forsikringskontraktene	2017	2016
Premiefond	14,229,453	15,579,851
Pensjonistenes overskuddsfond	6,446,819	4,098,026
Risikoutgjevningssfond	178,231	204,335
Premiereserve/fripoliser	3,577,188	1,164,749
Egenkapital	894,297	291,187
Sum avkastningsresultat	25,325,988	21,338,149

Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene

Premiefond	3,508,722	1,695,639
Pensjonistenes overskuddsfond	5,566,887	1,475,908
Premiereserve/fripoliser	2,640,664	72,983
Sum risikoresultat	11,716,274	3,244,530

11. Forsikr.relaterte adm.kostn.	2017	2016
Ordinær revisjon	217,500	243,750
Honorar revisor	-	-
Administrasjonshonorar	4,079,770	3,261,766
Aktuarkostnader	2,541,327	1,927,774
Diverse kostnader	1,030,755	1,276,105
Sum honorarer	7,869,353	6,709,395

IKKE TEKNISK REGNSKAP

12. Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen	2017	2016
Amortisering renter utlån Orkdalsveien AS	2,551,556	2,730,240
Utbytte Orkdalsveien AS	-4,059	5,508,144
Verdiendring Orkdalsveien AS	-1,007,603	5,063,372
Amortisering renter utlån Tieyhtiö Ykköstie OY	2,709,277	2,868,184
Utbytte Tieyhtiö Ykköstie OY	-249,756	4,635,281
Verdiendring Tieyhtiö Ykköstie OY	71,030	2,161,354
Amortisering renter utlån TAM (Nordic) Ltd.	9,878,840	9,831,000
Utbytte TAM (Nordic) Ltd.	-	2,896,230
Verdiendring TAM (Nordic) Ltd.	515,082	3,885,420
Sum inntekter OPS-selskap	14,464,367	39,579,225

Renteinntekter bankkonti	36,818	17,371
Renteinntekter obligasjonsfond	582,312	245,183
Diverse inntekter	1,303,406	955,344
Utbytte aksjefond	-	-
Inntekter K/S-selskap	-63,842	2,695,923
Sum	1,858,694	3,913,821

13. Realisert gevinst/tap	2017	2016
Realisert gevinst aksje-/obligasjonsfond	-	-
Realisert gevinst/tap valutasikring	-3,201,023	28,876,486
Sum realisert gevinst/tap	-3,201,023	28,876,486

14. Verdiendringer på investeringer		
Endring urealisert verdi	45,983,093	-19,448,469
Sum verdiendringer på investeringer	45,983,093	-19,448,469

15. Skatteberegning	2017	2016
Resultat før skattekostnad	67,814,582	67,133,424
Justering for formueskatt	132,870	-306,787
Permanente forskjeller	-310,678,475	-130,737,843
Endring midlertidige forskjeller	711,499	1,711,055
Overført til/fra RUF	-178,231	-204,335
Fremførbart underskudd	-242,197,755	-62,404,486
Årets skattegrunnlag	-	-
Betalbar skatt	-	-
+ Formueskatt	502,000	290,571
=Betalbar skatt	502,000	290,571
Midlertidige forskjeller		
Finansielle instrumenter	816,720,280	566,212,298
-Fremførbart underskudd	-707,724,040	-423,882,086
Sum	108,996,240	142,330,212
23% utsatt skatt	25,069,135	34,159,251
Utsatt skatt	25,069,135	34,159,251
Skattekostnad		
Endring utsatt skatt	-9,090,116	34,159,251
Betalbar skatt	502,000	290,571
For lite avsatt tidligere	132,870	38,932
Sum skattekostnad	-8,455,246	34,488,754

BALANSE SELSKAPSPORTEFØLJEN

Investeringer

16. Aksjer

25% andel i OPS-selskapet Tieyhtiö Ykköstie OY med forretningsadresse Salmisaarenaukio 2, 00180 Helsinki.

Stemmeandelen er 25%.

Andelene er fordelt med 67,65% i selskapsporteføljen og 32,35% i kollektivporteføljen.

	Selsk.portef.	Koll.portef.	Sum
Kostpris	26,083,041	12,474,838	38,557,879
Verdiregulering	4,668,470	2,232,651	6,901,121
Valutaregulering	10,115,988	4,837,873	14,953,861
Balanseført verdi aksjer	40,867,499	19,545,362	60,412,861

Aksjer

50% andel i OPS-selskapet Orkdalsvegen AS, med forretningsadresse Bårdshaug vest, 7300 Orkanger.

Stemmeandelen er 50%. Andelene er fordelt med 74,58% i selskapsporteføljen og 25,42% i kollektivporteføljen.

	Selsk.portef.	Koll.portef.	Sum
Kostpris	62,559,646	18,322,092	80,881,739
Verdiregulering	-13,408,943	-1,570,796	-14,979,739
Balanseført verdi aksjer	49,150,703	16,751,297	65,902,000

Aksjer

50% andel i OPS-selskapet TAM (Nordic) Ltd, med forretningsadresse i London.

Stemmeandelen er 50%. Andelene er fordelt med 87% i selskapsporteføljen og 13% i kollektivporteføljen.

	Selsk.portef.	Koll.portef.	Sum
Kostpris	103,120,189	15,408,763	118,528,952
Verdiregulering	7,296,732	1,090,316	8,387,048
Valutaregulering	-15,988,269	-2,389,051	-18,377,320
Balanseført verdi aksjer	94,428,652	14,110,028	108,538,680

Aksjer

100% andel i Prost Stabellsvei 16-20 AS

	Selsk.portef.	Koll.portef.	Sum
Kostpris	-	72,281,839	72,281,839

Sum aksjer i datter og tilknyttede selskaper	184,446,854	122,688,525	307,135,380
---	--------------------	--------------------	--------------------

17. Utlån og fordringer	Lån	Avdrag	Renter	Amortisert	Valutareg.	Balanseverdi
Lån Orkdalsvegen AS (74,6%)	42,201,226	-16,437,237	-26,395,389	25,129,892		24,498,492
Lån T. Ykköstie OY (67,6%)	29,598,519	-12,471,034	-15,279,858	14,541,164	5,391,455	21,780,246
Lån (TAM Nordic) Ltd	90,514,856		-7,705,415	8,118,609	-13,166,298	77,761,752
Sum	162,314,601	-28,908,270	-41,675,247	39,671,056	-7,774,843	124,040,490

Andel i kollektivporteføljen:

Lån Orklalsvegen AS (25,4%)	11,491,274	-3,290,763	-4,778,730	4,927,727		8,349,508
Lån T. Ykköstie OY (32,4%)	13,127,938	-5,743,227	-6,498,695	6,953,193	2,578,411	10,417,620
Lån TAM (Nordic) Ltd.	13,525,209		-1,151,384	1,213,125	-1,967,378	11,619,572
Sum	38,144,422	-9,033,991	-12,428,809	13,094,046	611,033	30,386,700

Kategori Øremerket til virkelig verdi over resultat

Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi

18. Aksjefond	Antall	Kostpris	Markedsverdi	Urealisert
Storebrand Aksje Innland	667.5	14,592,891	32,893,317	18,300,426
Nordea Stabile Aksjer Global	27,899.1	28,633,720	71,121,520	42,487,800
Odin Eiendom	479,944.9	10,763,891	61,831,314	51,067,423
KLP Aksje Norge Indeks	6,613.6	10,086,421	16,647,126	6,560,705
KLP Aksje Norge Indeks IV	22,591.0	35,495,451	48,344,898	12,849,447
Artic Norwegian Equities	21,838.7	23,400,000	41,207,097	17,807,097
Sum aksjefond		122,972,374	272,045,272	149,072,898
Urealisert valutasikring			410,668	410,668
Sum			272,455,940	149,483,566
Obligasjonsfond				
Storebrand Likviditet		36,334,668	36,392,209	57,540

19. Andeler i K/S selskap

Nordea Private Equity II -	Bokført verdi
Global Fund of Fund K/S	10,126,722

Pensjonskassen har innbetalt EUR 3.800.000 i kapital til Nordea Private Equity II - Global Fund of Funds K/S. Dette utgjør 100% av forpliktet kapital.

20. Andre finansielle eiendeler

Bankbeholdninger	8,162,690
------------------	-----------

21. Fordringer

Renter lån til TAM (nordic) Ltd	11,647,523
Sum	11,647,523

BALANSE KUNDEPORTEFØLJEN

16. Aksjer

100% andel i Prost Stabellsvei 16-20 AS	Selsk.portef.	Koll.portef.	Sum
Kostpris	-	72,281,839	72,281,839

22. Obligasjoner Lån og fordringer v/NIM

Sum	149,500,000	153,646,067	153,646,067	2,707,101
-----	-------------	-------------	-------------	-----------

Kategori Øremerket til virkelig verdi over resultatet
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi

23. Aksjefond	Antall	Kostpris	Markedsverdi	Urealisert
Odin Eiendom A	919,941	32,868,565	118,515,980	85,647,415
Nordea Stabile Aksjer Global	74,983	93,000,000	191,150,342	98,150,342
Fondsfinans Spar	13,380	70,866,344	146,566,990	75,700,646
Artic Norwegian Equities	71,443	87,600,000	134,803,896	47,203,896
KLP Aksjglobal Indeks II	102,936	137,761,388	245,568,330	107,806,942
KLP Aksje Global Indeks	75,155	127,166,732	189,172,243	62,005,511
KLP Aksjglobal Indeks III	41,691	75,865,106	98,465,927	22,600,821
Pareto Aksje Norge	17,691	59,013,463	130,655,155	71,641,692
Nordea 1, SICAV Stavle Emerging	47,210	25,046,928	30,489,326	5,442,398
Sands Capital Global	445,545	66,536,100	102,542,191	36,006,091
Veritas Global Focus	759,953	90,910,106	199,969,844	109,059,738
Coronation Globale Opportunities	312,719	21,669,436	34,449,527	12,780,091
Harding Loever Globale Equity	5,463,603	70,098,020	91,316,385	21,218,365
Sum aksjefond		958,402,188	1,713,666,136	755,263,948
Valutasikring			872,671	872,671
Sum			1,714,538,807	756,136,619

24. Obligasjonsfond	Antall	Kostpris	Markedsverdi	Urealisert
Payden Global Bond Fund NOK	1,181,092	135,115,297	159,642,798	24,527,501
Payden Global Short Bond Fund NOK	2,070,534	218,871,347	222,857,204	3,985,857
Nordea Global Statsobligasjon	249,289	227,696,812	231,452,011	3,755,199
Nordea Likviditet Pensjon	195,415	197,368,384	197,994,744	626,360
KLP Obligasjon Global I	108,414	114,997,161	126,335,969	11,338,808
PGIM Global Coporate Bond Fund	11,891	119,058,443	133,143,422	14,084,979
Storebrand Likviditet	12,095	120,910,384	121,235,684	325,300
Dnb Global Credit Short	159,445	163,196,859	163,348,495	151,636
Sum obligasjonsfond		1,297,214,687	1,356,010,327	58,795,639

Obligasjonsportefølje

DnB	Nominell verdi	Kostpris	Markedsverdi	Ureal. verdi	Renter
Sum	169,000,000	173,700,700	172,428,867	-1,271,833	2,238,662
Sum inklusive opptjente renter			174,667,529		
Sum obligasjoner og obligasjonsfond		1,470,915,387	1,530,677,856	57,523,806	2,238,662

25. Andeler i K/S, Tilgjengelig for salg	Antall	Kostpris	Markedsverdi	Urealisert verdi
Storebrand Eiendom K/S	56,126,936	58,761,138	70,151,708	11,390,570

26. Aberdeen Eiendomsfond Norge I IS	Antall	Kostpris	Markedsverdi	Urealisert verdi
Aberdeen Eiendomsfond Norge I AS	3,774,534	2,176,680	2,343,986	167,306
Sum		218,590,611	234,417,204	

27. Andre finansielle eiendeler

Bankbeholdning	14,807,445
Diverse fordringer	4,226,821
Sum andre finansielle eiendeler	19,034,266

28. Finansiell risiko i pensjonskassens investeringsportefølje

Risiko ved investering i finansielle eiendeler kan sammenfattes i 3 hovedelementer; Markedsrisiko, Likviditetsrisiko og Kredittisiko.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er fellesbetegnelse på risiko for løpende tap / gevinst på finansielle eiendeler som følge av endringer i markedspriser, valutakurser eller rentenivå. Investeringsstrategien vedtatt av pensjonskassens styre beskriver risikobegrensende tiltak i form av aktuelt investeringsunivers, ønsket diversifisering og kvantitative begrensninger. De største bidragene til kortsiktig negative verdiendringer er fall i aksje- og eiendomsverdier, renteøkninger og økt kredittpremie samt styrking av NOK mot utenlandsk valuta på obligasjoner.

Pensjonskassen vurderer markedsrisikoen ved løpende rapportering. Lovpålagte krav til soliditet og kapitaldekning måles, og investeringsporteføljene stresstestes i henhold til de regulatorisk definerte stresstestene I og II. Stresstesten gjøres på totalporteføljen.

Pensjonskassens bufferkapital var ved årsskiftet 1.341 mill. (1.087) som utgjør 28% (26) av totalporteføljen. Dette gir en bufferkapitalutnyttelse på 43 % (48). Et negativt stresstestutfall er beregnet til 578 mill. (523) og utgjør 12,3% (12,3) av totalporteføljen.

Fordeling av finansielle eiendeler	2017	Allokering (Virkelig)	Verdifall Stresstest II	Allokering Strategi Totalport.	Forventet avkastning	Risiko Std. Avvik	Kollektiv-portefølje	Selskaps-portefølje
Norske Aksjer	691.9	14.7 %	-138.4	14.0 %	6.0 %	23.0 %	14 %	14 %
Utenlandske Aksjer	1,294.5	27.3 %	-258.9	26.0 %	6.0 %	16.0 %	26 %	26 %
Private Equity	10.1	0.2 %	-2.0	0.0 %	8.0 %	30.0 %	0 %	0
Eiendom / Infrastruktur	766.1	16.3 %	-122.9	16.6 %	3.5 %	12.0 %	10 %	55 %
Norske Obligasjoner / PM	916.6	19.40 %	-12.7	20.4 %	1.5% / 1 %	4% / 1.5%	23 %	5 %
Utenlandske obligasjoner	1,039.9	22.1 %	-74.2	23.0 %	1.75 %	4.50 %	27 %	0 %
Sum totalportefølje	4,719.3	100.0 %	-574.7	100 %	3.5 %	7.50 %	100 %	100 %

Hvorav forsikringsrisiko	43.10
Hvorav valutarisiko	21.50
Spreadrisiko	58.40

Risikoprofil i pensjonskassens aksjeportefølje

Pensjonskassens aksjeandel har holdt seg stabil i løpet av 2017. Fall i NOK mot utenlandsk valuta ble kompensert for ved rebalansering i desember. Aksjeandelen av pensjonskassens forvaltningskapital er 41,9% ved årsslutt, mot 41,6 % ved årets begynnelse. Aksjeinvesteringer gjøres i norske og globale aksjefond i henhold til fordeling gitt i pensjonskassens investerings-strategi, med mindre kortsiktige markedssyn tilsier noe annet.

Porteføljen er sammensatt med en nøytral risikoprofil, slik at andelen aksjefond med en relativt høyere forventet risiko enn pensjonskassens valgte referanse står i forhold til aksjefond som vurderes å ha lavere risiko.

Porteføljerisiko blir regelmessig vurdert i forbindelse med pensjonskassens løpende rapportering. Eventuelle avvik behandles etter retningslinjer gitt i pensjonskassens kapitalforvaltningsinstruks.

Porteføljen består i det alt vesentlige av aksjefond med gjennomgående god likviditet, samt private equity fond.

Renteporteføljen er sammensatt for å sikre totalporteføljen mot store bevegelser i underliggende aksjeverdier, og har derfor lav korrelasjon med aksjeporteføljen.

Valutasikring

Pensjonskassens valutaterminkontrakter behandles som finansielle derivater. Utenlandsk valuta selges på termin for å sikre utenlandske investeringer mot valutakurssvingninger. Kontraktene inngås med norske banker med tilfredsstillende rating, og motpartsrisiko anses som minimal.

Underliggende nominelt beløp kapitaliseres ikke i balansen, men markedsverdien

av valutaposisjonene på balansedagen føres som eget element under finansielle eiendeler til virkelig verdi.

Kjøp	Salg	Beløp i solgt valuta (Nominelt beløp)	Markedsverdi verdi NOK 31.12.2017	Realisert gevinst/tap NOK 31.12.2017
NOK	USD	24,500,000	201,022,500	
NOK	EUR	5,600,000	55,105,680	
NOK	GBP	15,600,000	173,019,600	
NOK	JPY	395,000,000	28,789,970	
			457,937,750	
Sum gevinst valutasikring NEF Kapitalforvaltning				-1,005,436
Kollektivporteføljens andel gevinst				2,195,587
Selskapsporteføljens andel gevinst				-3,201,023

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko for at pensjonskassen ikke har tilgjengelig likviditet til å møte sine løpende betalingsforpliktelser, eller at salg av finansielle eiendeler tvinges gjennomført til ikke akseptable priser. Brorparten av utbetalingene i pensjonskassen er forutsigbare (pensjoner, skatt), men enkelthendelser som krever større utbetalinger forekommer (fripoliser, valutasikringer). Pensjonskassen har utarbeidet en likviditetsstrategi, og følger løpende opp faktisk likviditet mot budsjett. I tillegg til likviditetsstrategi og løpende oppfølging har pensjonskassen en likviditetsbuffer i kontantbeholdning og pengemarkedsfond som kan realiseres i løpet av kort tid. Brorparten av de finansielle aktiva består dessuten av omsettelige verdipapirer og fondsandeler med daglig likviditet.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risiko for tap som skyldes en motparts manglende evne eller vilje til å gjøre opp en finansiell forpliktelse.

Pensjonskassens kredittrisiko styres etter kvantitative begrensninger nedfelt i investeringsstrategi, spredning av motpartsrisiko, samt begrensninger nedfelt i lov og forskrifter.

Renteporteføljen har et betydelig innslag av stat, statsgaranterte papirer, kommune, samt senior pantsikret gjeld i selskaper med god kredittverdighet.

29. Virkelig verdi hierarki

	Priser i aktivt marked Nivå 1	Observerbare markedsddata og uvesentlig kredittspred Nivå 2	Ikke observ. markedsddata og uvesentlig kredittspred Nivå 3	Totalt
Eiendeler				
Andre finansielle eiendeler		36,064,763		36,064,763
Utlån og fordringer				
Oblig., rentefond, sertifikater	172,428,867	1,392,402,535		1,564,831,402
Aksjer og andeler:				
Aksjer				
Aksjefond		1,986,584,079		1,986,584,079
Eiendomsfond			234,417,204	234,417,204
K/S			70,151,708	70,151,708
Private Equity Fond			10,126,722	10,126,722
Sum finans. instrumenter				
til virkelig verdi	172,428,867	3,415,051,378	314,695,634	3,902,175,878

30. Ansvarlig lånekapital

Myndighetenes krav om at private pensjonskasser skal ha ansvarlig kapital (garantifond) er ivarettatt.

Evigvarende ansvarlig lån er rentefritt.

31. Kapitalavkastning	2017	2016	2015	2014	2013
Kapitalavkastning Kollektivporteføljen					
Kapitalavkastningsrente ¹⁾	4.23 %	3.74 %	2.24 %	11.56 %	6.70 %
Verdijustert kapitalavkastningsrente ²⁾	10.23 %	7.53 %	3.65 %	9.94 %	13.02 %
Kapitalavkastning Selskapsporteføljen					
Verdijustert kapitalavkastningsrente ²⁾	16.92 %	9.80 %	7.73 %	9.58 %	14.96 %

Kapitalavkastningen er beregnet etter modifisert Dietz' metode.

¹⁾ Kapitalavkastningsrenten er den beregnede avkastningen på pensjonskassens forvaltningskapital eksklusiv kursreguleringsfond, basert på årets nettoinntekter av finansielle eiendeler med unntak av endring i merverdier på finansielle omløpsmidler.

²⁾ Verdijustert kapitalavkastningsrente er den beregnede avkastningen på pensjonskassens forvaltningskapital basert på årets nettoinntekter av finansielle eiendeler inklusiv endringer i merverdi på finansielle omløpsmidler.

Gjennomsnittlig grunnlagsrente (garantert avkastning) er 2,88 % per 31.12.2017.

32. Resultatanalyse	2017	2016	2015	2014	2013
Renteresultat	35,325,988	21,338,149	-12,086,230	169,810,471	64,409,737
Risikoresultat	11,716,273	3,244,530	6,268,968	10,389,780	17,704,311
Administrasjonsresultat	914,858	6,834,872	-3,898,880	6,667,194	6,630,085
Sum	47,957,119	31,417,551	-9,716,142	186,867,445	88,744,133
Rentegarantipremie	1,900,000	2,300,000	1,800,000	500,000	37,300,000
Fortjenestepremie	6,204,233	6,610,365	5,936,540	5,699,295	9,332,975
Sum teknisk resultat	56,061,352	40,327,916	-1,979,602	193,066,740	135,377,108

Sum teknisk resultat er resultat før overføringer til/fra tilleggsavsetninger og overføringer til forsikringskontrakter.

Renteresultatet fremkommer som følge av at årets bokførte finansinntekter avviker fra forutsetningene i premietariffen.

Risikoresultatet fremkommer som følge av at død og uføretilfeller i perioden avviker fra forutsetningene i premietariffen.

Administrasjonsresultatet fremkommer som følge av at faktiske administrasjonskostnader avviker fra forutsetningen i premietariffen.

33. Forholdet til nærstående parter

Alle transaksjoner med nærstående skjer på basis av avtale og basert på prising og betingelser etter armlengdes avstandsprinsippet. Med armlengdes avstandsprinsippet forstås de priser og betingelser som, basert på selskapets størrelse og forhandlingsstyrke, ville kunne oppnås i et eksternt uavhengig marked. Når et marked ikke eksisterer, brukes metoder for å estimere og fordele kostnader, ofte en kost pluss metode.

Selskap	Tilknytning	Kjøp fra	Kortsiktig gjeld
Skanska Norge AS	Sponsorselskap	3,977	
Skanska Norge AS	Salg av eiendom		72,282

34. Honorarer og godtgjørelser

For daglig ledelse har Skanska Norge AS fakturert inkl. mva. 1,058

Ett styremedlem får et honorar inkl. reisekostnader på 50

Styreleder og styremedlemmer har ingen honorar eller bonus.

For alle ovennevnte stillinger eller verv, er det ingen forpliktelser knyttet til fratredelse eller opphør av verv.

Det er heller ikke gitt lån, forskuddsbetalinger eller sikkerhetsstillelser til noen av de nevnte stillinger/verv.

Det forekommer ikke aksjevedringsbaserte godtgjørelser.

35. Solvensmargin	2017	2016	2015	2014	2013
Solvensmarginkapital	494,604	497,283	580,295	445,144	453,197
Solvensmarginkrav	125,218	113,514	110,267	103,774	91,997
Solvensmarginprosent	395.0%	438.1%	526.3%	428.95%	492.62%

Solvensmarginkapitalen fremkommer slik:

Innskutt egenkapital	59,035
Annen opptjent egenkapital	396,784
50% av tilleggsavsetningene	35,938
50% av risikoutgjenningsfondet	2,847
Solvensmarginkapital	494,604

Building a better
working world

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Dronning Eufemias gate 6, NO-0191 Oslo
Postboks 1156 Sentrum, NO-0107 Oslo

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf: +47 24 00 24 00

www.ey.no
Medlemmer av Den norske Revisorforening

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til styret i Skanska Norge Konsernpensjonskasse

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Skanska Norge Konsernpensjonskasse som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, oppstilling av endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av pensjonskassens finansielle stilling per 31. desember 2017, og av dens resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av pensjonskassen i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i pensjonskassens årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for den øvrige informasjonen. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke den øvrige informasjonen, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til pensjonskassens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle pensjonskassen eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig

dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av pensjonskassens interne kontroll;
- vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig, og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om pensjonskassens evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at pensjonskassens evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av pensjonskassens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 23. mars 2018
ERNST & YOUNG AS

Knut Aker
statsautorisert revisor

REFERAT FRA STYREMØTE I SKANSKA NORGE KONSERNPENSJONSKASSE

21. mars, 2018, Lakkegata 53, kl. 1300-1500

Tilstede fra styret:

Ottar Haugmoen	Styremedlem
Berit Mørck	Styremedlem
Jan Åhlander	Styremedlem
Frank Heine Jensen	Styremedlem

I tillegg møtte:

Espen Nordberg	Aktuar
Knut Aker	Ernst & Young AS, revisor
Martina Baluchova	Skanska Norge AS, Regnskapsfører

Lars Graham	Daglig leder og referent
-------------	--------------------------

Fordeling til:

Møtedeltagere	Se over
Jon Erling Bjørgan	Styreleder
Linda Kayser	Nestleder
Jan Åge Vik	varamedlem
Mons Egil Lien	varamedlem

Styreleder og nestleder hadde meldt forfall, og Jan Åhlander ønsket derfor velkommen som fungerende styreleder. Styreleder gikk deretter igjennom den foreslåtte dagsorden. Det var ingen kommentarer til innkalling eller dagsorden. På grunn av flere styremøter samme dag, deltok aktuar og revisor kun under sak 06/17 nr. 1,2,3 og 4, og dette referat dekker kun disse punkter.

Sak 06/18

1. Budsjett for 2018

Daglig leder gjennomgikk budsjettforslaget for 2018, som ble vedtatt. Legges i Skankas felles prosjektportal

2. Resultatanalyse ved aktuar

Espen Nordberg gjennomgikk sin presentasjon som var distribuert på forhånd. og som viste fordelingen av renteresultat og risikoresultat hensyntatt den foreslåtte disponering som er innarbeidet i forslaget til årsregnskap og beretning. Han fremla deretter aktuarberetningen for året 2017.

Styreleder takket for presentasjonen og takket for godt samarbeid.

3. Årsregnskap 2017, gjennomgang av resultatregnskap og balanse

Resultatregnskapet

Daglig leder gjennomgikk det utsendte resultatregnskapet. Han gjennomgikk hovedtallene og forslag til disponeringer som er benyttet ved utarbeidelsen av det fremlagte årsregnskap.

1. Renteresultatet.

Styret drøftet behovet for å sette av deler av renteresultatet til tilleggsavsetninger og

B₂
TAD

konkluderte med at vi avsetter NOK 10 mill., for å styrke evnen til å tåle tap. Resten av resultatet på 24,2 mill. ble vedtatt å tilføre kontraktene ifølge fordeling beregnet av aktuar.

2. Risikoresultatet

Risikoresultatet ble på 11,7 mill. og styret vedtok ikke å avsette ytterligere midler til risikoutjevningsfondet, dels fordi fondet kun kan benyttes dersom risikoresultatet i kommende år skulle bli negativt, og dels at risikoresultatet har vært positivt siste 5 år. Hele risikoresultatet ble derfor vedtatt å avsettes til premiefond, POF og fripolisene, i henhold til fordeling beregnet av aktuar.

3. Teknisk resultat

Netto teknisk resultat ble på NOK 10,1 mill., og som går videre til ikke teknisk regnskap.

4. Ikke teknisk resultat

Resultatet av selskapsporteføljen (ikke teknisk resultat) ble på 57,9 mill. Dette skyldes i stor grad urealiserte kursgevinster og bidrag fra infrastrukturprosjektene.

Totalresultat før skatt ble 67,9 mill. Etter skatt ble totalresultatet på 76,4 mill. på grunn av en korreksjon i fjorårets skatteberegning, og dette ble vedtatt disponert slik:

Totalresultat	76,4
Endring i urealiserte gevinster	<u>46,0</u>
Til disponering	30,4
- Til risikoutjevningsfondet	0,2
- Avsettes til utbytte	<u>30,0</u>
Til annen egenkapital	<u>0,2</u>

Daglig leder viste deretter resultatene for stresstest II og I, som etter avsetning til utbytte og utsatt skatt viser henholdsvis 43 % (49 %) og 105 % (111 %).

Tatt i betraktning den gode egenkapitalsituasjonen og tilfredsstillende stresstest-resultater, sa styret seg enig i forslaget om utbetaling av utbytte.

Balansen

Han gjennomgikk deretter balansen, som viser en total på 4.719 mill., hvorav 4.072 mill. utgjør kollektivporteføljens eiendeler, som dermed overstiger de forsikringsmessige avsetninger på 3.979 mill.. Pensjonistenes overskuddsfond er på 12,0 mill. som vil bli benyttet til å gi den avtalte regulering, det vil si en regulering lik KPI, eller eventuelt gjennomsnittet av G-regulering siste 3 år. Fondet er ikke tilstrekkelig til dette, men medlemsbedriftene vil ifølge avtale bli belastet for differensen.

Etter avsetning til utbytte på 30 mill., blir egenkapitalen tilført nok 0,2 mill. og utgjør ved årets utgang 597,4 mill. mot 551 mill. ved årets begynnelse.

Det var ingen bemerkninger og balansen ble deretter underskrevet av alle.

Revisors bemerkninger

Revisor Knut Aker bekreftet at det fremlagte regnskap og disponeringer og at det etter revisors mening gir et korrekt bilde av pensjonskassens økonomiske stilling. Revisor har også gjennomgått internkontrollen, som er funnet tilfredsstillende.

4. Styrets årsberetning

Daglig leder gjennomgikk deretter utkastet til beretning. Det fremkom ingen ønske om

Bm

21/3

endringer eller tilføyelser. Forslaget til disponering i punkt 9 ble også gjennomgått og godkjent.
Årsberetningen og regnskapet for 2017 ble deretter godkjent under ett.

Oslo, 21. mars 2018

Jan Åhländer, fung. styreleder

Ottar Haugmoen, styremedlem

Berit Mørck, styremedlem

Frank Heine Jensen, styremedlem